

Een goed begin is het halve werk;
proactieve zorgplanning in de eerste lijn.

Annicka van der Plas

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Kennismarkt Septet
30 september 2021

Vandaag

- Wat is ACP*?
- Waarom zouden we het doen?
- Hoe ga je in gesprek?
- Discussie

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

* ACP = Advance Care Planning = vroegtijdige zorgplanning = proactieve zorgplanning

Patiënt = oudere = cliënt = zorgvrager = bewoner

Wat is Advance Care Planning?

Advance care planning stelt mensen in staat om doelen en voorkeuren te formuleren voor toekomstige medische behandelingen en zorg, deze doelen en voorkeuren te bespreken met familie en zorgverleners, en om eventuele voorkeuren vast te leggen en indien nodig te herzien.

- een continu proces
- wensen en doelen van zorg
- vóór de zorg nodig is

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Definitie: Rietjens et.al, Lancet Oncology, 2017 (ook te vinden als dubbelpublicatie in H&W juli 2018)
EAPC = Europese koepel voor palliatieve zorg

AD of ACP?

- Advance Care Planning (ACP):
  - Gesprekken, proces
    - Persoonlijke waarden
- Wilsverklaring / Advance Directive (AD):
  - Document
    - Bij voorbeeld 'niet reanimeren'
    - gevolmachtigde

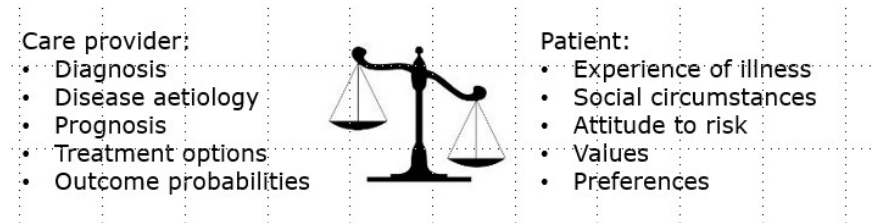
ACP or SDM?

ACP	SDM
Advance care planning stelt mensen in staat om doelen en voorkeuren te formuleren voor toekomstige medische behandelingen en zorg, deze doelen en voorkeuren te bespreken met familie en zorgverleners, en om eventuele voorkeuren vast te leggen en indien nodig te herzien.	Samen beslissen is een manier om cliënten te ondersteunen bij het maken van keuzes en het nemen van beslissingen over hun gezondheid. Tijdens dit proces delen zorgprofessionals en cliënten hun kennis, waarden en voorkeuren en verkennen samen de beste keuzes voor zorg en ondersteuning.

Overeenkomsten:

- Uitwisseling van informatie
- Persoonlijke waarden zijn belangrijk

Verschillen:

- Focus; SDM gaat doorgaans over een behandeling of een bij elkaar horende reeks van behandelingen; ACP gaat over een reeks aan mogelijke behandelingen en mogelijkheden van zorg voor een reeks van mogelijke situaties
- TIMING!

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

ACP = Advance Care Planning; SDM = Shared Decision Making

Leestips:

https://www.nhg.org/sites/default/files/content/nhg_org/uploads/handreiking_gezamenlijke_besluitvorming_boek_2017_web.pdf

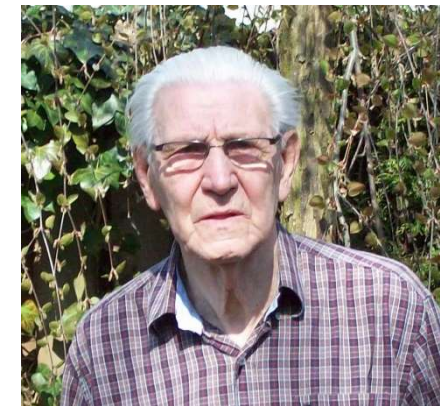
<https://www.vilans.nl/vilans/media/documents/producten/infographic-samen-beslissen-kwetsbare-ouderen.pdf>

Patiënten:

- 75+
- Surprise question
- Comorbidity
- COPD / heart failure / cancer / **dementia**
- Support system
- Life event / transition

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Waarom? (2)

Naaste:

- Overeenstemming bij huidige situatie 79%;
dementie scenario 58%; CVA scenario 58%
- Besluitvorming:
  - stress, schuld, twijfel
  - Ondersteunen van de patient, tevreden

Waarom? (3)

Zorgverlener:

- Ongewenste zorg
- Onnodige zorg
- Verantwoordelijkheid

Wat moet uw huisarts van u weten om u de best mogelijke zorg te kunnen bieden?

Ouderdom komt met gebreken, en de huisarts kan misschien niet meer alle gebreken genezen. Maar de huisarts kan u wel zorg geven die bij u past.

Hoe ziet u de komende tijd voor u wat betreft zorg, zijn er dingen waar u zich ongerust over maakt of die heel belangrijk voor u zijn? Bespreek dit met uw huisarts.

Praat op tijd over uw wensen en verwachtingen over zorg in de laatste fase van uw leven. Dan is er genoeg tijd en rust om na te denken en vragen te stellen.

Uw huisarts gaat graag met u in gesprek.

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Referenties: Sharp, 2013; Johnson, 2015; Houben, 2014

Heeft ACP nut?

ACP interventies:

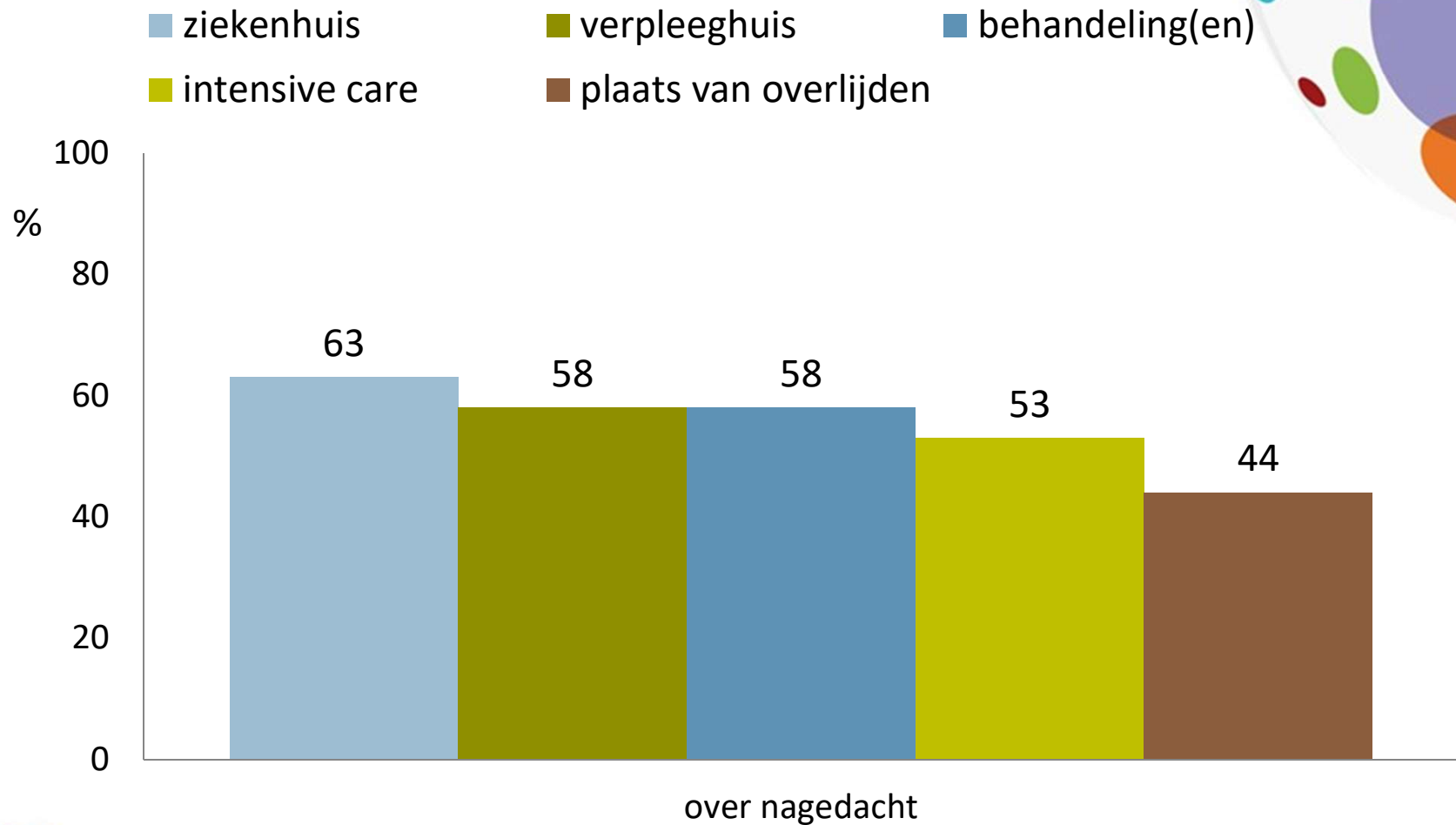
- Meer gesprekken
- Meer wilsverklaringen
- Meer overeenstemming tussen gewenste en geboden zorg

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Referentie: Houben, 2014

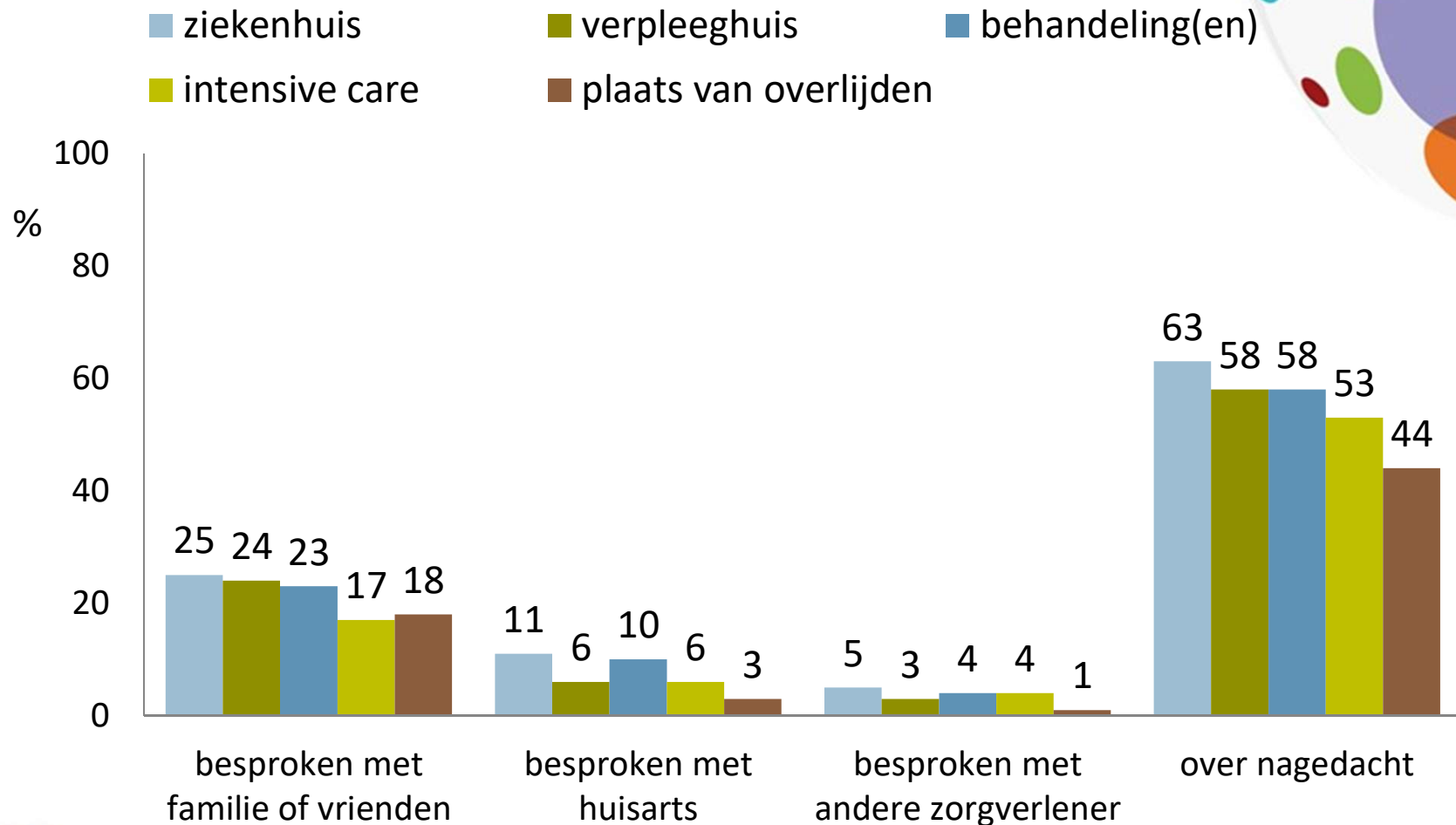
Nagedacht over...

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

N = 1214; geen antwoord is geïnterpreteerd als 'nee'

Gesproken met...

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

N = 1214; geen antwoord is geïnterpreteerd als 'nee'

Redenen om niet te spreken

- Mijn naasten / huisarts weet wel wat ik wil (38/8%)
- Ik wil niet nadenken over de toekomst (13%)
- Ik weet niet wat de toekomst brengt (2%)
- Ik zie nog geen aanleiding om in gesprek te gaan(2%)
- Ik ben bang dat ik geen gelegenheid krijg om van mening te veranderen (2%)

Het juiste moment?

Niets aan de hand

Slecht weer op komst

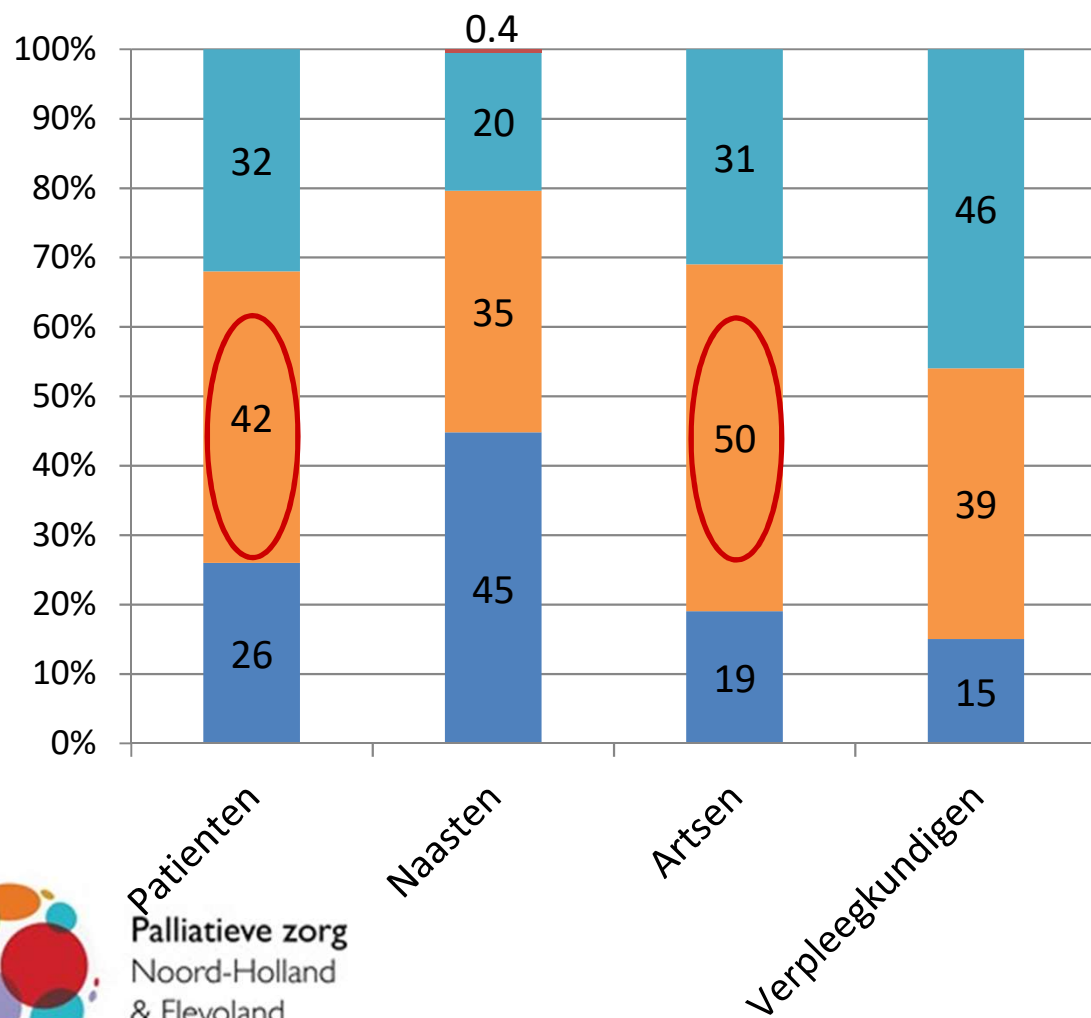

Slecht weer

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Het juiste moment?

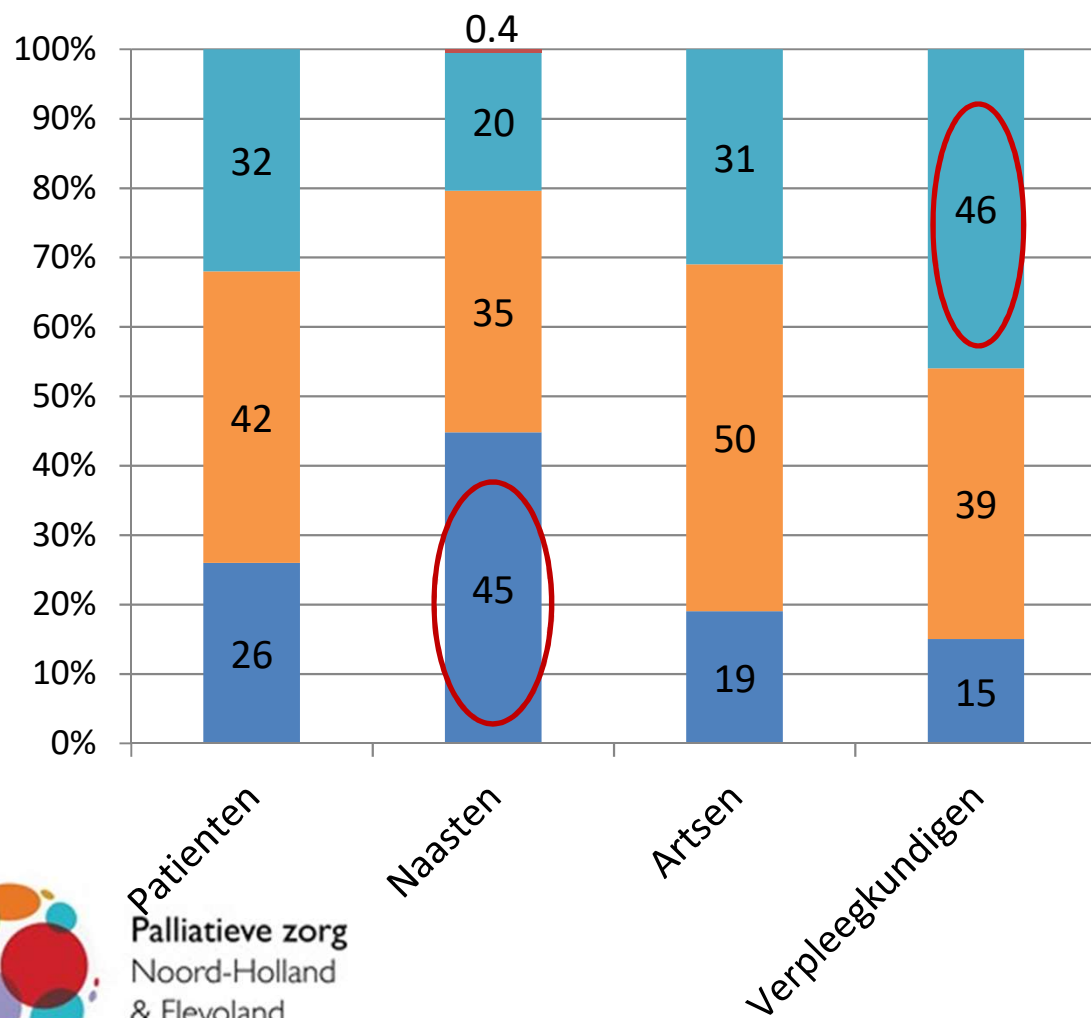
- Nooit
- Ongeneeslijk ziek / naderend overlijden
- Na diagnose van een levensbedreigende ziekte
- Voor ziekte

Referentie: Eva Bolt.
Perspectives on appropriate end-of-life care and hastening death on request. Proefschrift, Vumc, 2 november 2017

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Het juiste moment?

- Nooit
- Ongeneeslijk ziek / naderend overlijden
- Na diagnose van een levensbedreigende ziekte
- Voor ziekte

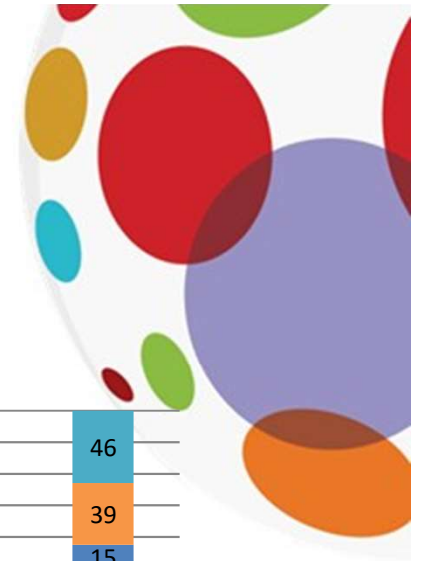
Referentie: Eva Bolt.
Perspectives on appropriate end-of-life care and hastening death on request. Proefschrift, Vumc, 2 november 2017

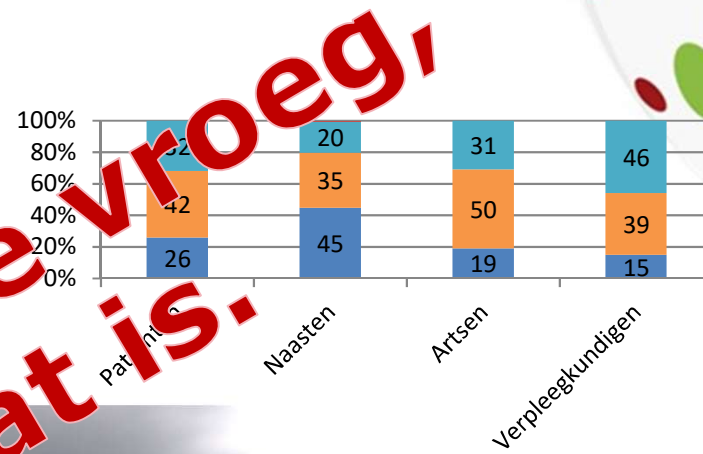
Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Het juiste moment?

Niets aan de hand

**Het is altijd te vroeg,
tot het te laat is.**

Slecht weer

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Wie?

Huisartsen of medisch specialist?

Verpleegkundigen,
EVV'ers*, POH's*

Draag over en
maak samenwerkingsafspraken!!!

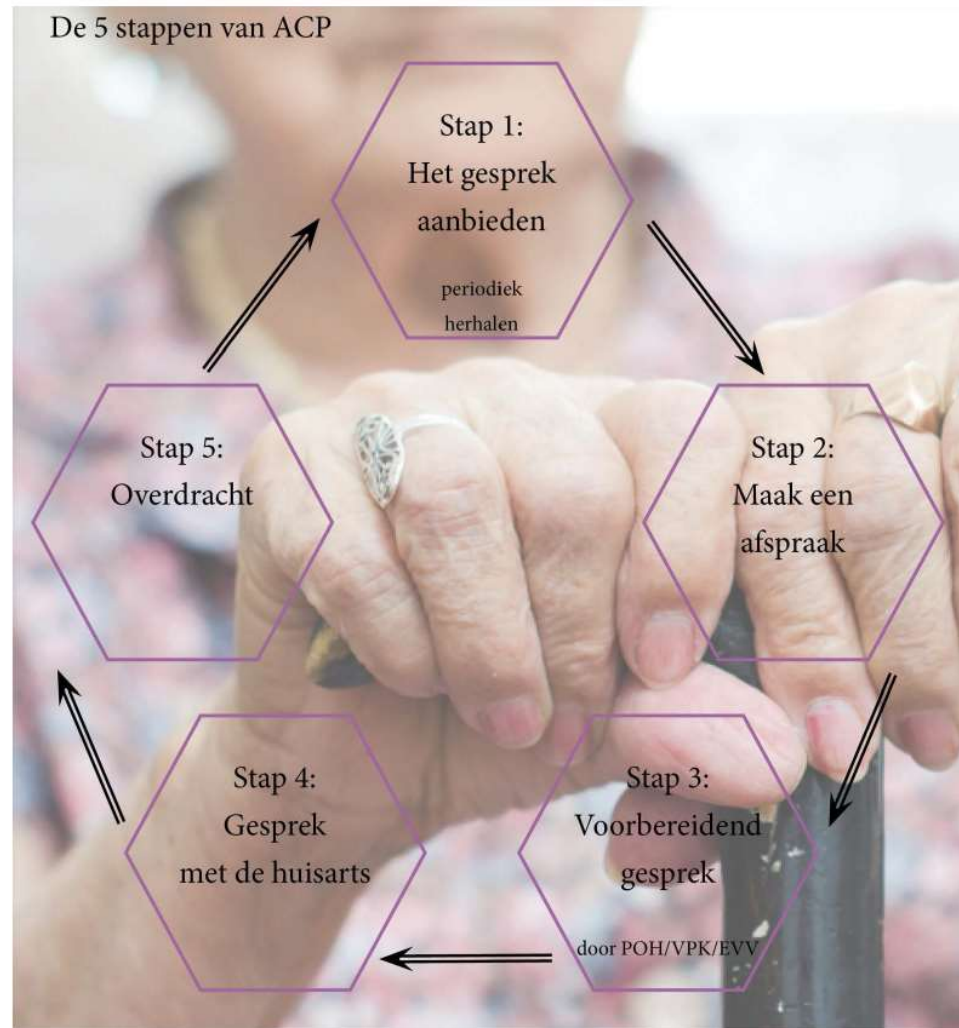
Kwaliteitskader palliatieve zorg:
'De zorgverlener is, in relatie tot zijn functie, vaardig en inhoudelijk deskundig ten aanzien van de vier dimensies in de palliatieve zorg (fysiek, psychisch, sociaal en spiritueel), gezamenlijke besluitvorming en proactieve zorgplanning'.

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

* EVV = eerstverantwoordelijk verzorgende ; POH = praktijkondersteuner huisarts

Samen

A20 in HIS; Als er behandelwensen geregistreerd worden. Je kan de tekst die bij die code hoort aanpassen in HIS.

A58 in HIS; Kan gebruikt worden om aan te geven dat ACP is aangeboden en/of een oriënterend gesprek heeft plaatsgevonden.

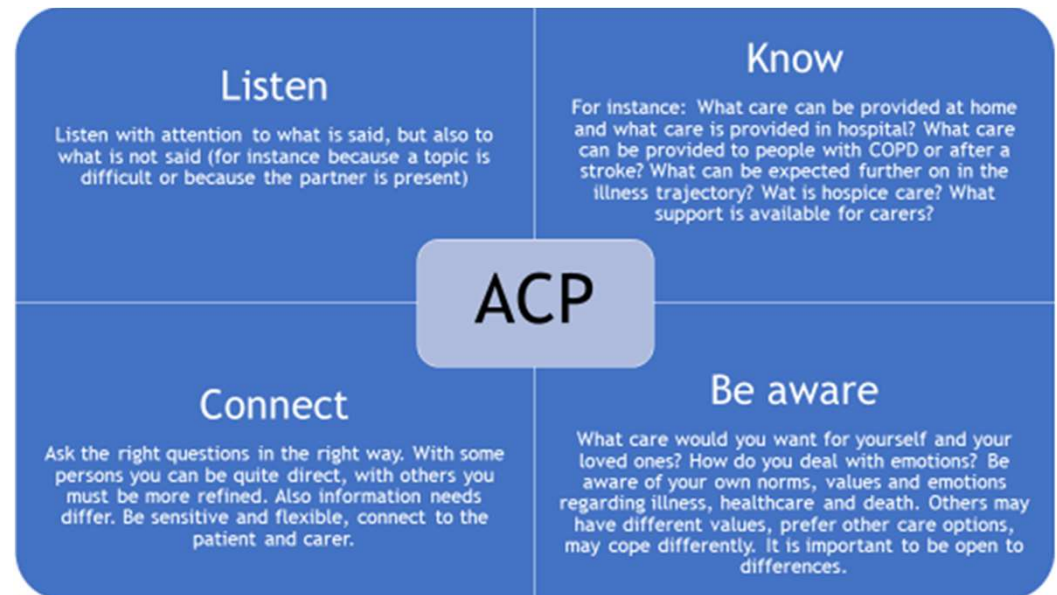

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Wacht niet met het aanbod; het is altijd te vroeg tot het te laat is.

Wat moet je kunnen?

- Luisteren
- Gesprekstechniek
- Kennis
- Houding

Een ACP gesprek

- Introductie
- Beginvraag
- Luister, vraag, geef informatie
- Vat samen
- Van ACP naar wilsverklaring
- Instructies
- Afsluiten

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Hoe begin je?

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Hoe begin je?

Denkt u wel eens na
over hoe uw leven er
over 5 jaar uitziet?

Heeft u wel eens met
iemand gepraat over uw
wensen voor zorg als u
heel ziek wordt?

Sommige mensen willen graag veel
informatie over hun ziekte en het
verloop van hun ziekte, wat ze
kunnen verwachten. Andere mensen
willen liever afwachten en zien wat er
op hun pad komt.
Hoeveel informatie wilt u?

Luister, vraag, geef informatie

U heeft een euthanasieverklaring opgesteld. Kunt u me vertellen waarom u daartoe gekomen bent?

Heeft u ervaringen gehad met de zorg die indruk op u gemaakt hebben? Bijvoorbeeld in zorg die u zelf gehad heeft of gezien heeft bij naasten?

Weet u wat reanimeren is en hoe dat gaat?

Zou u 100 jaar oud willen worden? Waarom wel / niet?

Een ACP gesprek

- Introductie
- Beginvraag
- Luister, vraag, geef informatie
- Vat samen
- Van ACP naar wilsverklaring
- **Instructies**
- Afsluiten

Instructies

- Niet reanimeren? -> Niet 112 bellen!
- Medisch zinloos handelen
- Geen garanties
- Veranderen je wensen? -> Bespreek dit!
- Waar bewaar je je wilsverklaring
- Vertel het aan naasten (familie, buren, vrienden)

Valkuilen

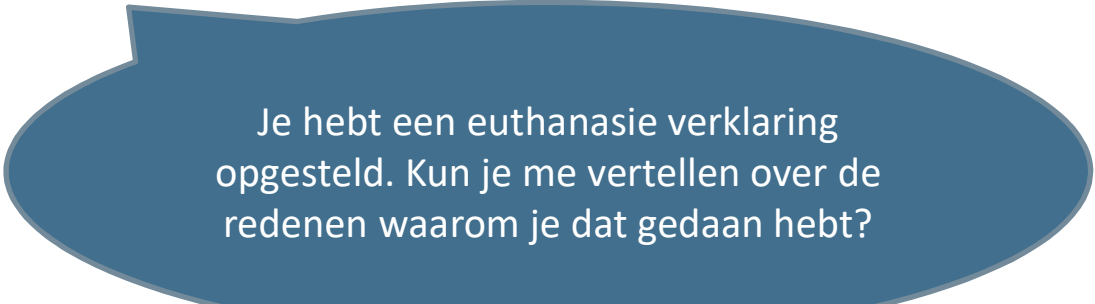

Je wilt toch niet
meer
gereanimeerd
worden, he?

- Eenrichtingsverkeer; alleen je eigen mening geven en geen vragen stellen (directief zijn en een open gesprek blokkeren)
  - open vragen stellen
  - luisteren
  - wees je bewust van je eigen mening
- Eenzijdige focus op euthanasie of reanimeren
  - Vraag naar onderliggende redenen en trek het gesprek breder
  - Vraag naar voorkeur voor plaats van zorg, rol van de familie en vrienden, geloofsovertuiging
  - Geef informatie over thuiszorg, hospice zorg, mogelijkheden van symptoom bestrijding

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Je hebt een euthanasie verklaring
opgesteld. Kun je me vertellen over de
redenen waarom je dat gedaan hebt?

Wat heb jij nodig?

- Training (gespreksvoering, kennis over palliatieve zorg, scenario denken)
- Collega's (meekrijgen, samenwerken, ondersteuning van...)
- Hulpmiddelen (informatie voor patient, wilsverklaringen)
- Organisatie (borging, registratie, kwaliteitssysteem)
- ...

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Tips

- Kies een streefgetal voor het voeren van gesprekken
- Al doende leert men
- Kartrekker
- Werk samen

Samenvattend

- ACP is een proces
- Het is altijd te vroeg tot het te laat is
- Initiatief door de zorgverlener
- Begin met ervaringen en algemene waarden

Handleiding

Vroegtijdig spreken over behandelwensen
(proactieve zorgplanning)
in de eerste lijn

DEEL 1:
WERKBESCHRIJVINGEN en HULPMIDDELEN

<https://palliatievezorgnoordhollandflevoland.nl/Projecten/Advance-Care-Planning>

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland

Contact:

Annicka van der Plas

Postdoc onderzoeker Amsterdam UMC

Mail: a.vanderplas@amsterdamumc.nl

Palliatieve zorg
Noord-Holland
& Flevoland